

Holbergprisen i skolen

Lykkejegerne

- Hva innebærer lykke
for ungdom i Shatila og Stavanger?

Birgitte Kongsgård
Erlend Stene
Elise Waldenstrøm
Andreas Thorsdalen Tveit

VK2, 2007
Stavanger katedralskole

Innhold

Innledning	s. 2
Bakgrunnskunnskap	s. 4
Metode	s. 4
Feilkilder	s. 5
Lykkeforskning – hva er det?	s. 7
Forskningsprosessen	s. 9
Drøfting	s. 10
<i>Generell lykke</i>	<i>s. 10</i>
<i>Personlige relasjoner</i>	<i>s. 12</i>
<i>Fritid</i>	<i>s. 14</i>
<i>Religion, myndigheter og menneskerettigheter</i>	<i>s. 14</i>
<i>Sosial status</i>	<i>s. 16</i>
<i>Fremtidsutsikter</i>	<i>s. 18</i>
<i>Mat og helse</i>	<i>s. 21</i>
<i>Ytre faktor/kuriositet</i>	<i>s. 22</i>
<i>Konklusjon</i>	<i>s. 22</i>
Litteraturliste	s. 24

Det vesentlige ved lykken er ikke rikdom og nytelse, men aktivitet, den frie utfoldelsen av evner, samt vennskap med gode mennesker.
Aristoteles

Innledning

Hva er lykke? Hva innebærer det å være lykkelig? Dette er store og altomfattende spørsmål som mennesket til alle tider har stilt seg selv. Går det an å måle lykke? Og hvordan vet en at en er tilstrekkelig lykkelig? Er du lykkelig?

Disse spørsmålene utkrystalliserte seg tidlig i forskningsprosessen vår. Vi ville gjerne forske på noe som var relatert til det hverdagslige livet, noe som opptok oss alle og som virkelig kunne ha verdi utover denne forskningsprosessen og prosjektet *Holbergprisen i skolen*. Vi er alle avgangselever ved Stavanger katedralskole, kanskje skolen med en av de mest ressurssterke elevmassene i Stavanger. Samtidig er Stavanger Norges rikeste by og Norge et av verdens rikeste land. En skulle tro at vi i forlengelse av dette ville være verdens lykkeligste ungdommer. Er vi det?

Går en til en ordbok kan en finne **lykke** *lykka* el. *-n* (norr. *lykka*, lty (*ge*)*lucke* 'skjebne; lykke'). Dette ordet presenteres med fire ulike betydningsfasetter. Det kan bety ”skjebne, tilfeldighet *prøve l-n / er l-n god, rekker vi toget*”. Dersom dette ikke faller i smak, kan en prøve seg på at det betyr ”god skjebne, hell *fiskel-, vinnerl- / ha l-n med seg / bedre l- neste gang! / det var en l- at skredet gikk bortenfor husene / til all l- heldigvis, som vel var / gjøre l- hos publikum ha suksess / l-n var bedre enn forstanden / l- på reisen!* god reise!; ofte ironi: jeg er likeglad, det samme kan det være / i ønsker: *til l- (med dagen, konfirmanten)!* gratulerer! / *l- til!* godt ønske for en som skal begynne med noe”. En tredje forklaring er at lykke betyr ”gode levekår *jordisk l-*”. Er du fortsatt ikke fornøyd kan du satse på at den siste forklaringen på lykke som en ”dyp og varig følelse av glede og velvære *finne l-n / stråle av l-*” vil være dekkende for din bruk av begrepet¹.

Gruppen vurderte en stund problemstillingen ”hva er lykke?”, noe vi raskt fant ut var alt for upresist. Dette fordi lykke kan spenne fra elementære ting og goder, som det å ha muligheten

¹ Alle sitatene hentet fra <http://www.dokpro.uio.no/ordboksoek.html>

Holbergprisen i skolen

til å stå opp med god helse hver dag, og til å tjene masse penger, altså materielle goder. Vi ønsket snarere å finne ut hva ungdom selv legger i begrepet.

Vi kom etter hvert frem til at det ville bli ekstra spennende om vi sammenlignet resultatene fra Stavanger med ungdom fra andre land. På den måten ville vi kunne se hvordan ulike sosiale, kulturelle og ikke minst økonomiske bakgrunner påvirker unges tilnærming til lykke. Vi undret oss over om vi ville få svar som viste store eller små forskjeller fra våre egne.

Ved Stavanger katedralskole er vi så heldige å ha flere vennskapsskoler. En av disse er Northeastern Christian Academy i Houston, USA. Vi har også to skoler i Shatila, Libanon; Ramallah School og Khan Youmis School (begge UNRWA²). Disse skolene var det mulig å benytte i en eventuell undersøkelse, og vi valgte selvsagt å benytte oss av den sjansen. Vår opprinnelige problemstilling ble dermed; ”Hva innebærer lykke for ungdommer i Houston, Shatila og Stavanger?”

Vi møtte en del vanskeligheter på veien, noe som er naturlig innen forskning. Vanskeligheter som å få konkrete kontaktpersoner ved skolene i Libanon og USA og hvordan man kunne få sendt ut spørreskjemaet ettersom det var under tvil om skolen i Libanon hadde tilgang på PC og internett.

Spørreskjemaene fra vår vennskapsskole i Houston, kom dessverre ikke frem til oss innen den rimelige tiden i prosjektperioden. Vi fikk beskjed om at spørreskjemaene var sendt fra skolen 18. oktober, og vi ventet derfor helt til slutten på prosjektperioden, onsdag 31. oktober, før vi valgte å fortsette uten denne kilden. Det er selvsagt et stort tap for vår forskning at denne delen av undersøkelsen ikke kom med i det endelige arbeidet, men i et så fortettet forskningsløp må en ta høyde for slike uforutsette hendelser. Vi velger derfor likevel å inkludere Houston i de innledende delene av prosjektet, fordi vi ønsker å formidle hvordan vi har resonert og jobbet i store deler av arbeidsperioden.

Vår endelige problemstilling ble dermed; ”**Hva innebærer lykke for ungdommer i Shatila og Stavanger?**”

² United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East

Bakgrunnskunnskap

Shatila

Libanon

Flyktningleiren Shatila er en langtids flyktningleir for palestinske flyktninger i Libanon.

Leiren ble satt opp av UNRWA i 1949. I 2003 var leiren befolket av rundt 12.000 flyktninger³.

Leiren ligger i den sørlige delen av byen Beirut. Den huset opprinnelig ikke mer enn et par hundre flyktninger, men folketallet i leiren har som sagt steget til godt over 12.000 mennesker. Flyktningleiren har et areal på rundt en kvadratkilometer, noe som betyr at befolkningstettheten i leiren er ekstremt høy. Skolene heter Ramallah School og Khan Youmis School (begge UNRWA)

Houston

Texas, USA

Houston er den 6. største byen i USA når det gjelder innbyggertall (ca. 5,5 millioner⁴).

Byen er kjent for å være USAs oljehovedstad og har en ung og ressurssterk befolkning.

Skolen heter Northeastern Christian Academy.

Stavanger

Norge

Stavanger by ble grunnlagt i 1125⁵ og er i dag Norges 4. største by med sine 115.000

innbyggere⁶. Stavanger er kjent som Norges oljehovedstad og huser en lang rekke olje- og oljeserviceselskaper. Dette har ført til et internasjonalt arbeidsmarked og høy levestandard.

Byen er også utnevnt av EU som Europeisk kulturhovedstad i 2008. Skolen heter Stavanger katedralskole.

Metode

Som nevnt tidligere i oppgaven har vi sendt ut spørreundersøkelser til 50 mennesker i henholdsvis Norge, Libanon og USA. Vi har valgt å benytte den kvantitative metoden i vår undersøkelse. Det var flere grunner til å velge akkurat denne metodiske tilnærmingen i forhold til vårt prosjekt. For det første har vi med problemstillingen vår allerede satt

³ <http://www.un.org/unrwa/refugees/lebanon/shatila.html>

⁴ City of Houston – The Official Site for Houston (<http://www.houstontx.gov/about/houston/houstonfacts.html>)

⁵ Caplex nettleksikon– Stavanger (<http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9333743>)

⁶ Statistisk sentralbyrå – Folkemengde (<http://www.ssb.no/emner/02/01/10/folkber/tab-2006-12-20-01.html>)

begrensninger for oss selv. I og med at informantene vi skal spørre lever i tre forskjellige verdensdeler, betyr dette at vi har valgt forskningsobjekter som vi ikke har mulighet til å opprettholde kontinuerlig og permanent kontakt med. Dette fører til at det ville vært svært vanskelig å få til en kvalitativ undersøkelse.

Selv om vi hadde fått til en ordning hvor vi kunne gjennomføre dybdeintervjuer på link eller videosamtale, ville nok tidsrammen for prosjektet satt en stopper for denne tilnærmingen. Det ville trolig blitt slurvete intervjuer preget av dårlig tid og dermed dårlig kvalitet.

I innledningen av prosjektet drøftet vi den metodiske tilnærmingen nøye. På bakgrunn av vår problemstilling kunne vi nok på mange måter hatt mye større utbytte av å ha dybdekunnskap og intervjuer av et mindre antall mennesker. Dette fordi vi har valgt å tilnærme oss en tematikk som ikke er så lett å gripe og enda mindre måle. Derfor blir den kvantitative tilnærmingen, med våre ca 150 forskningsobjekter, kanskje en noe overfladisk måte å berøre temaet *lykke* på. Vi er alle enige om at ved å bruke den kvalitative metoden ville vi antagelig fått svar som ligger mye nærmere det vi spør om enn det vi får gjennom den kvantitative metoden. Likevel valgte vi å holde fast på det spennende elementet ungdommer fra ulike verdensdeler representerer inn i denne forskningen. Gjennom en kvalitativ metode ville vi ha liten mulighet til å benytte det samme nedslagsfeltet for vår forskning. På grunn av den spennende empirien vi hadde tilgang til, valgte vi altså å holde på den kvantitative tilnærmingen.

Feilkilder

Når en går i gang med et forskningsprosjekt, må en alltid ta høyde for ulike feilkilder. Vi har som før skrevet valgt en kvantitativ tilnærming til vår problemstilling, og redskapet vårt ble dermed spørreundersøkelsen. I forbindelse med utformingen og gjennomføringen av spørreundersøkelsen vår, ble vi tidlig klar over hvilke begrensninger en slik metode legger for forskningen.

Den vanligste feilkilden er at man som oftest ikke får spurt et representativt utvalg av befolkningen. Dette gjelder spesielt undersøkelser som er gjennomført i en relativt liten del av befolkning og som ikke når tilfeldige mennesker, slik tilfellet er i vår undersøkelse. Vår empiri bygger på noen elever ved tre ikke tilfeldig valgte skoler. På grunnlag av dette vil ikke vår undersøkelse kunne sies å være representativ.

Holbergprisen i skolen

Det er svært vanskelig å få tak i representative svar i kvantitative undersøkelser. Som sagt er det vanskelig å treffe et helt representativt utvalg av befolkningen. Vår undersøkelse er foretatt innenfor en bestemt skole i hver av de tre byene. I Stavanger er undersøkelsen foretatt på vår egen skole, Stavanger katedralskole. Her er elevmassen langt fra representativt for alle byens ungdommer, både når det gjelder sosial bakgrunn, karakterer, politiske meninger osv. I Houston er undersøkelsen foretatt ved en kristen privatskole. Dette vil i stor grad ekskludere både mennesker med annen religiøs bakgrunn enn kristendom og elever fra hjem med lavere inntekt. Dette da privatskole i USA er forholdsvis dyrt. De to skolene i Shatila kan heller ikke kalles representative. Hvilke elevmasser disse skolene har i forhold til andre skoler i området er vanskelig å si noe om. Vi må allikevel anta at skolen, med dens nære bånd til Stavanger katedralskole, kanskje ikke er helt lik andre tilstøtende skoler.

En annen faktor som slår inn i forhold til feilkilder i resultatet vårt er at vi har spurt forholdsvis få elever ved hver skole. Dette gjør at undersøkelsen heller ikke kan kalles representativ for de respektive skolene. Likevel tror vi at vi kan finne tendenser som det vil være spennende å se nærmere på.

Spørsmålene i vår undersøkelse kan oppfattes som relativt personlige og dype. For en del av spørsmålene kan det også finnes ”rette og gale svar” i forhold til samfunnsmoral, politiske oppfatninger, religion, venners meninger og så videre. Man kan derfor risikere at noen av de spurte i undersøkelsen dermed kan svare det de føler er ”rett svar” på spørsmålene istedenfor å svare hva de faktisk mener. Dette kan spesielt gjelde spørsmål rundt sammenhengen mellom materiell velstand, penger og lykke. Det kan av noen oppfattes som negativt at penger og materiell velstand påvirker deres lykke, selv om det kanskje er tilfellet, og de vil dermed kunne svare annerledes enn hva dere egentlige mening er.

Kanskje har vi heller ikke formulert alle spørsmålene på en slik måte at det vi ønsker svar på er det vi egentlig spør om. En må ta høyde for språklige misforståelser på grunn av bruk av engelsk i alle spørreskjemaene. Et annet punkt er at vi kanskje ikke spør om det som informantene eller enhetene opplever som det mest relevante knyttet til begrepet *lykke*. Vi prøvde å luke vekk mest mulig av dette ved å teste ut undersøkelsen på noen bekjente før vi sendte den ut til skolene.

Mange vil kanskje også bli gjort oppmerksomme på områder som de kanskje ikke tenker over eller opplever er knyttet til lykke i det daglige, men som det oppleves korrekt å peke på når de blir gjort oppmerksomme på dette. Her kan det tenkes at tilgang til basale elementer som vann, mat og helse kommer inn. Det kan derfor tenkes at vi kan komme til å få en overrepresentativ høy besvarelse på noen punkt på grunn av dette.

En annen feil som kan forekomme i undersøkelser, og som vi forhåpentligvis har klart å eliminere, er feil under opptelingen av resultatene. Resultatene er talt opp og lagt inn i NSDstat av to personer, og alle besvarelsene er deretter dobbelsjekket. Vi har derfor god grunn til å tro at denne feilkilden er eliminert.

Lykkeforskning – hva er det?

Begrepet lykke har den siste tiden blitt svært aktuelt, og i et samfunn med større og større fokus på penger er det mange som mener lykke er blitt en ny ideologi⁷. Som et resultat av dette har det vært mye forskning på temaet, og vi er langt i fra de første.

I sin bok "Happiness - lessons from a new science" legger Richard Layard fram resultater fra en stor undersøkelse med 90 000 deltakere i 46 land som går ut på nettopp oppfattelse av egen lykke⁸. Layard er økonom og har derfor lagt spesielt stor vekt på hvorvidt penger er viktig. Resultatet var at hele 80 % av lykkefølelsen varierte med 6 faktorer: *skilsmisse, arbeidsledighetsprosent, tillitsnivå, medlemskap i ikke-religiøse organisasjoner, kvalitet på styringsapparatet og andel som tror på Gud.*

Layards konklusjon var at inntektsnivå ikke var så viktig for lykkefølelsen, men at det sto mer på hvorvidt man hadde arbeid i det hele tatt. For dem som oppga penger som en viktig faktor for lykke, kom det frem at det var viktigst å tjene mer enn andre, ikke hvor mye man faktisk tjente selv.

Gry Gundersen, masterkandidat i sosiologi ved Universitetet i Oslo i 2006, skrev sin oppgave om *Drømmen om å vinne i lotto*⁹. Der har hun en egen del om hva lykke er, og konkluderer med at lykke er et svært subjektivt begrep og avhenger mye av de forventningene du selv har til det.

⁷ <http://www.aftenposten.no/fakta/innsikt/article1020885.ece>

⁸ <http://www.aftenposten.no/fakta/innsikt/article1020885.ece>

⁹ <http://wo.uio.no/as/WebObjects/theses.woa/wa/these?WORKID=44707>

Den nederlandske sosiologiprofessoren Ruut Venhoven har utarbeidet en omfattende lykkeindeks, etter å ha sammenliknet mer enn 8000 forskningsarbeider om ulike sider av menneskelig lykke¹⁰. Han har laget to indekser; en som angir grad av lykke fra 1 til 10 og en som angir antall lykkelige år i livet. Norge scorer ganske høyt på begge, men høyest på den siste. Dette kommer, ifølge Venhoven, av at Norge er et land med lite fattigdom, god økonomi, fungerende demokrati og mye personlig frihet.

Venhoven har i sin forskning kommet frem til noen viktige lykkefaktorer. For det første betyr *penger* lite. Så lenge basisbehovene er dekket har det generelt lite å si for lykkefølelsen. Videre er *utdanning* viktig, men ingen snarvei. Det finnes heller ingen sammenheng mellom *høy IQ* og lykke. Vi er minst lykkelige i alderen 30 til 50 år, mest sannsynlig pga alle forpliktelsene. Eldre er faktisk de som er minst deprimert, ifølge Venhoven. Videre finner han at *gifte* mennesker er generelt lykkeligere enn single, og *kjærlighet* har mye å si for vår lykkefølelse. De som ser mest på *TV*, spesielt såpeserier, er mindre lykkelige enn de som bruker mindre tid på *TV*.

Religion var derimot en klar positiv faktor, ifølge Venhoven. *Venner og familien* er den viktigste faktoren, og de som har sterke bånd til dem og bruker mye tid på dem er langt lykkeligere enn dem som ikke har det slik. *Alkohol* spiller inn. Driker man et eller to glass vin eller øl blir man statistisk sett lykkeligere enn hvis man ikke gjør det, men på en annen side er de som drikker mye mer enn gjennomsnittet lite lykkelige. *Arbeid* er også svært viktig, og et arbeid med stor frihet og selvbestemmelse er aller best. Ifølge Venhovens forskning blir man faktisk mindre lykkelig av å ha *barn* enn og ikke ha barn.

Den siste påstanden legger også Line Hatland fram i sin dokumentarfilm *Hvor lykkelig går det an å bli?* om nettopp lykkeforskning¹¹. Hun har også gitt ut en bok med samme navn. Der har hun gått nærmere inn på hva forskere har konkludert med i lykkeforskning, og hva som, ifølge forskning, faktisk gjør oss lykkelige.

¹⁰ <http://www.dagbladet.no/dinside/2005/02/03/422336.html>

¹¹ <http://oslopuls.no/film/article1198920.ece>

Forskningsprosessen

Da vi satte i gang med forberedelsene av spørreundersøkelsen, tenkte vi nøye gjennom hvor forskjellige disse landene egentlig er når det kommer til stykket; Alt fra infrastruktur, helsevesen, utdanningsmuligheter og materielle goder til grunnleggende menneskerettigheter, kultur, tradisjoner og familieforhold. Det ble lenge diskutert om man nedverdiget eller ”tråkket” på noen parter dersom man spurte om forskjellige goder som er en selvfølge i de vestlige landene. Dette drøftet vi med sosiolog Erik Fossåskaret, og vi kom frem til at dette var relativt uproblematisk. For at spørsmålene skulle bli gode, måtte gruppen fundere litt selv på hva som gjorde den enkelte lykkelig, noe som er vanskelig ettersom ordet *lykke* er svært vanskelig å definere. Dette resulterte i at spørsmålene varierer fra menneskerettigheter og trivsel, til fritidsaktiviteter og været. Det er kjent at vi nordmenn blir ”værsyke”, noe som muligens kan tære på vår lykke.

Når det gjelder utformingen av spørreskjemaet, jobbet vi på litt forskjellige måter. Vi arbeidet først hver for oss med å reflektere over emnet og komme opp med ideer på hva som kunne være relevante spørsmål i forhold til problemstillingen vår. I etterkant av dette satte vi oss sammen for å utforme det endelige spørreskjemaet. Det var først når vi var ferdige med spørreundersøkelsen vi fikk besøk av Fossåskaret for andre gang. Han så igjennom spørreskjemaet og drøftet sammen med oss hva som var bra og hva som fungerte mindre bra i utkastet vårt. Vi valgte å benytte mange svarkategorier i skjemaet vårt, slik at våre informanter skulle oppleve størst mulig grad av valgfrihet. Tilslutt fikk vi sendt ut spørreskjemaene på e-post via våre kontakter til de aktuelle skolene. I perioden hvor vi ventet på svarene, sendte vi ut spørreskjemaet på vår egen skole, Stavanger katedralskole, og drøftet metodebruk, feilkilder og liknende.

I uke 43 fikk vi svar fra Shatila. Dette svaret ble sendt elektronisk i et program vi ikke hadde. Dette førte til ekstra arbeid i forhold til å finne det riktige programmet. De siste to ukene før innleveringsfrist jobbet vi mest med å få resultatene inn i NSDstat og å komme frem til et resultat ved forskningen vår. Vi mottok svar fra totalt 93 respondenter i Shatila og Stavanger

Svarene fra Houston ankom som sagt ikke før innleveringsfristen gikk ut. Vi drøftet hvordan vi skulle forholde oss til dette, og vi kom frem til at vi bare måtte fortsette med svarene fra Shatila og Stavanger. De to siste ukene før innleveringsfrist jobbet vi naturlig nok mest med å drøfte metode, sette opp statistikken og å tolke resultatet av forskningen vår.

Når vi skulle drøfte resultatene våre, valgte vi å bruke de engelske uttrykkene videre i oppgaven. Vår tolkning av svaralternativene vil være forskjellig fra hvordan de palestinske og norske respondentene har tolket dem, og dermed vil deres svar miste en innholdsnyanse.

Denne nyanseforskjellen vil gjøre at vi på en måte spør dem om noe annet enn det de svarer på. Dersom en elev svarer at materielle goder har "some importance" for vedkommendes lykke, og tolker "some importance" som noenlunde viktig, mens vi kanskje ville oversette "some" med "litt". Slik kan respondenten på mange måten ha svart på noe annet enn det vi oppfatter.

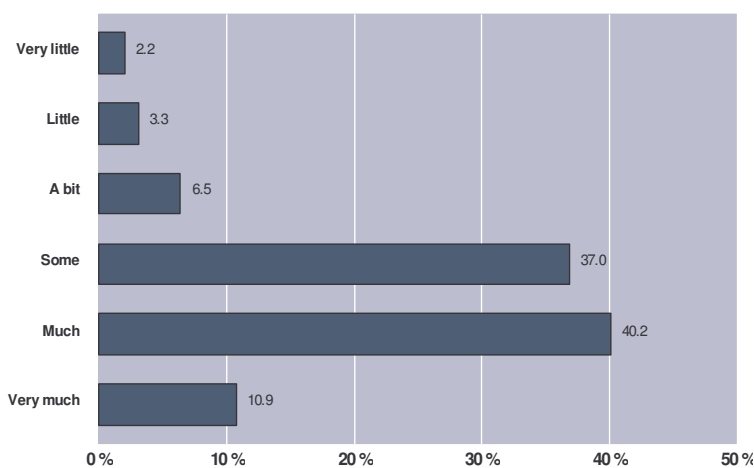
En annen ting som bør poengteres er at vi i løpet av forskningsprosessen har forandret på de spørsmålene i spørreundersøkelsen med flervalg for respondentene. Vi hadde i begynnelsen to spørsmål med flervalgsmulighet, men forandret disse til egne ja/nei-spørsmål etter at skjemaene var sendt ut. Dette var fordi NSDstat ikke hadde en funksjon for flervalgsmulighet. Vi mente dette ikke ble problematisk fordi vi fortsatt ville få frem de samme svarene gjennom spørsmålene.

Drøfting

Nedenfor er faktorer innenfor ulike kategorier drøftet.

Generell lykke

Hvor lykkelige er vi?

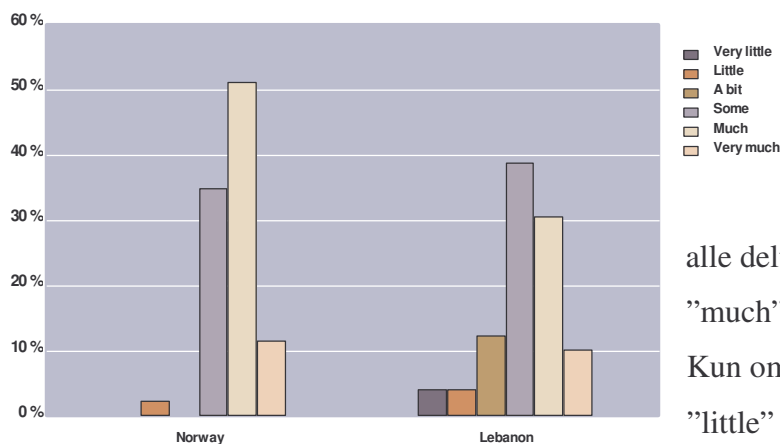

Av alle svarene vi fikk inn svarte mer enn 50% av deltakerne "much" eller "very much" på spørsmålet om til hvilken grad de mente de selv var lykkelige. Vi synes dette er et svært positivt resultat, da det må presiseres at dette betyr at over halvparten ser på seg selv som mye eller veldig mye lykkelig. Gjennomsnittssvaret

var på 4,4, som vil si mellom "some" og "much".

Hvem er lykkeligst?

**v36 To which degree do you consider yourself as a happy person?
sortert etter v3 Country**

Sett ut fra vår undersøkelse er ungdommen i Stavanger lykkeligere enn ungdommen i

Shatila. I Stavanger ser så å si

alle deltakerne på seg selv som ”some”, ”much” eller ”very much” lykkelige.

Kun om lag 3% ser på seg selv som

”little” lykkelige, mens ingen ser på seg

selv som ”very little” lykkelige. Med andre ord er et overveldende flertall av ungdommen i Stavanger fornøyde med sin egen lykke, og sett i forhold til at Stavanger er den rikeste byen i verdens beste land å bo i¹², burde kanskje ikke dette være så overraskende. Noe mer uventet var det at palestinerne i Shatila også ser på seg selv som ganske lykkelige. Dette kan virke veldig forutinntatt, men med tanke på levekårene vil vi si at det er grunnlag for å legge til grunn at de har en vesentlig lavere levestandard i Shatila enn i Stavanger. Det kan derfor si oss noe om de palestinske deltakerne og deres krav til lykke når de nesten er like lykkelige som nordmennene i undersøkelsen vår med en betydelig lavere levestandard.

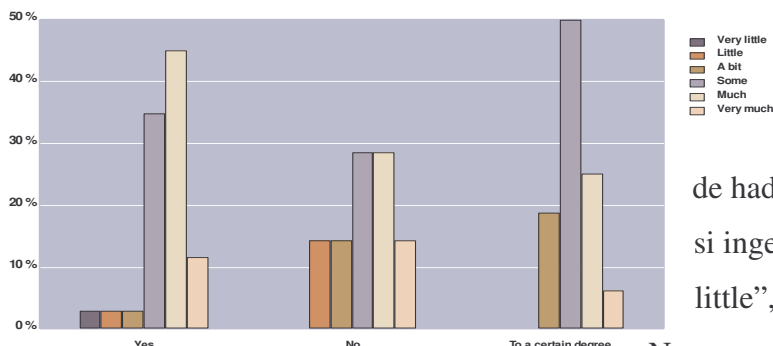
Når det gjelder lykkelighet sett i sammenheng med kjønn er dette vanskelig å sammenligne fordi guttene ved Stavanger katedralskole er i klart mindretall i forhold til jentene. Dette ville gjort at Libanon ville fått et sterkt utslag i denne sammenligningen. Vi har derfor i liten grad valgt å ta hensyn til kjønn i den videre drøftningen.

¹² <http://hdr.undp.org/en/statistics/>

Personlige relasjoner

Hva har venner å si?

v36 To which degree do you consider yourself as a happy person?
sortert etter v8 Do you feel that you have at least one close friend?

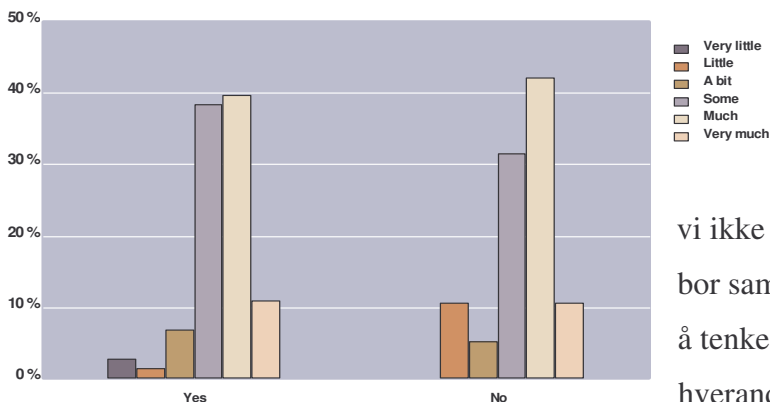

Dette spørsmålet viser at vennskap betyr svært mye for vår lykke. Av alle som svarte at de hadde minst en nær venn, er det så å si ingen som ser på seg selv som "very little", "little" eller "a bit" lykkelige.

Nærmere 90% svarte at de enten er "some", "much" eller "very much" lykkelige, noe som tyder på at ungdom generelt ser på venner som veldig avgjørende for sin lykke.

Foreldre som bor sammen?

v36 To which degree do you consider yourself as a happy person?
sortert etter v5 Do your parents live together?

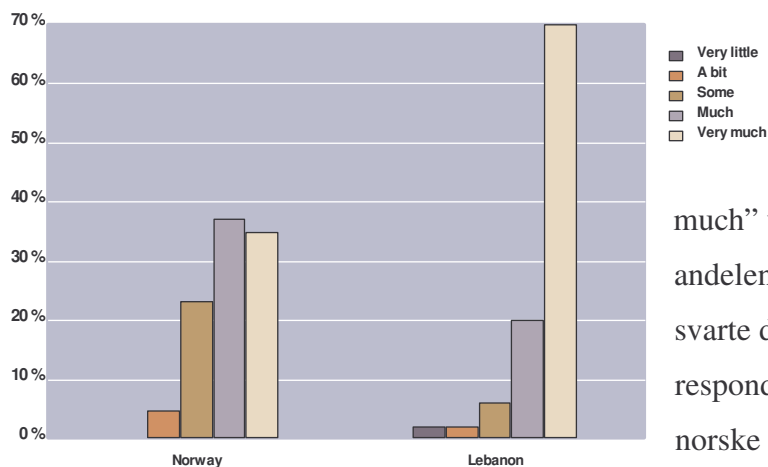
Her ser vi faktisk en minimal tendens til at man blir lykkeligere av å ha foreldre som *ikke* bor sammen. Her må det presiseres at vi ikke vet noe om hvorfor foreldrene ikke bor sammen. Mest nærliggende for oss blir å tenke at foreldrene har flyttet fra hverandre, men det kan også være at en av

foreldrene er døde eller at foreldrene aldri har bodd sammen. Det må allikevel sies å være et overraskende resultat at man ifølge undersøkelsen blir lykkeligere av at foreldrene ikke bor sammen, selv om det er snakk om ganske minimale forskjeller.

Familiens viktighet

v6 How important is family when it comes to your happiness?

sortert etter v3 Country

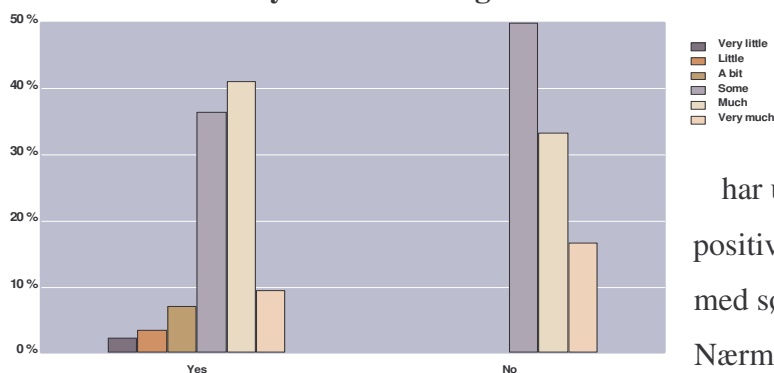
En mye større andel av respondentene fra Shatila har svart at familien er ”very much” viktig for deres lykkefølelse enn andelen av norske respondentene som svarte det samme. 70 % av respondentene fra Shatila og 35 % av de norske respondentene har svart dette

alternativet. Dette kan ha sammenheng med en mer familiesentrert og mindre individualistisk kultur i Shatila enn i Stavanger. Forholdene i en flyktningleir kan føre til at familiens betydning oppvurderes.

Søsken

v36 To which degree do you consider yourself as a happy person?

sortert etter v4 Do you have siblings?

Her ser vi en liten tendens til at man er lykkeligere *uten* søsken. Enebarna i undersøkelsen vår har utelukkende plassert seg på den positive delen av skalaen vår, mens de med søsken har spredt seg mer. Nærmere 15 % av de med søsken

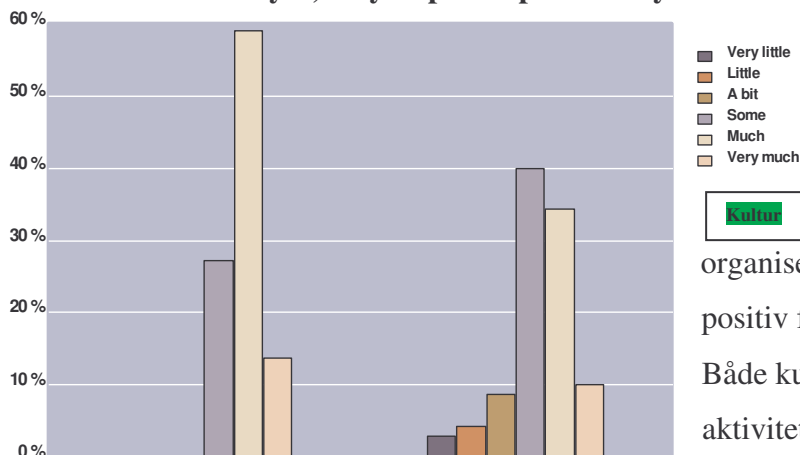
plasserer seg selv på den negative delen av skalaen, mens under 10 % svarer at de er ”very much” lykkelig. Det bør tas med at det kun var ca. 2 % blant respondentene fra Shatila som oppga at de var enebarn. Blant de norske respondentene svarte ca. 10 % det samme.

Fritid

Aktiviteter

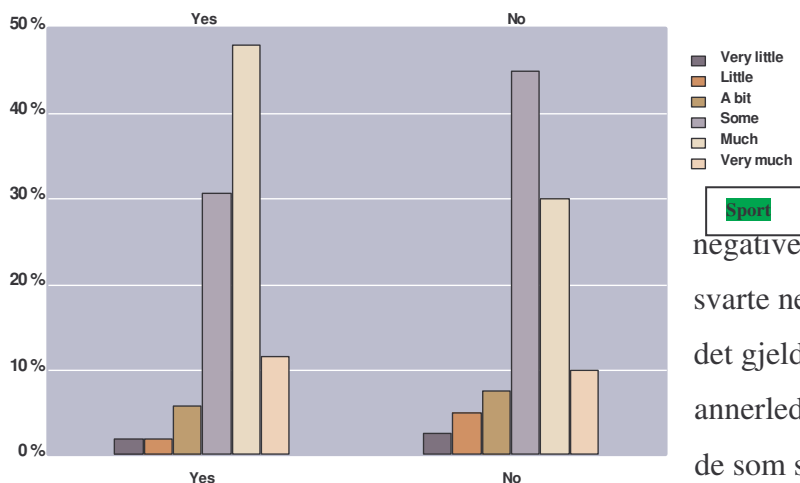
v38 To which degree do you consider yourself as a happy person?

sortert etter v26 If yes, do you participate in any cultural activities?

I resultatene fra spørsmålene om fritidsaktiviteter viser tre av fire grafer en klar tendens til at det å drive med diverse organiserte aktiviteter er en svært positiv faktor når det kommer til lykke. Både kulturelle, religiøse og politiske aktiviteter slo veldig positivt ut ifølge

Kultur

deltakerne i undersøkelsen, og grafen overfor er representativ for alle tre. Ingen av de som svarte ja plasserte seg på den negative delen av skalaen, men de som svarte nei har spredt seg mye mer. Når det gjelder grafen for sport, viser den litt annerledes resultater. Der ser vi at både de som svarte ja og de som svarte nei

Sport

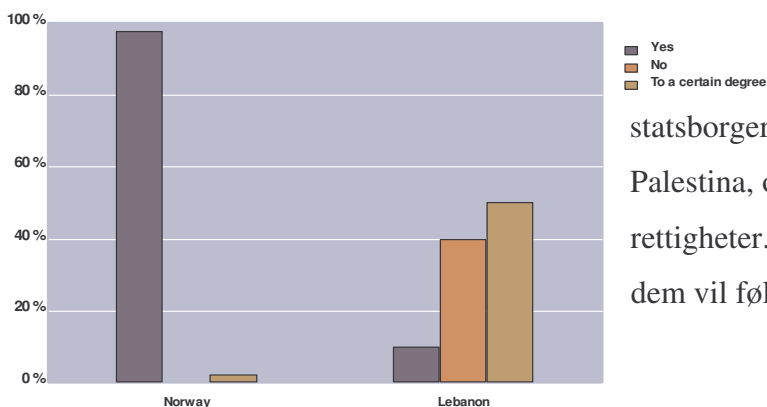
har spredt seg relativt jevnt utover hele skalaen, hvis du ser bort ifra at antall "much" av de som svarte ja tilsvareer antall "some" av de som svarte nei, om omvendt.

Religion, myndigheter og menneskerettigheter

Menneskerettigheter ivaretatt?

v20 Do you feel that your basic human rights are protected?

sortert etter v3 Country

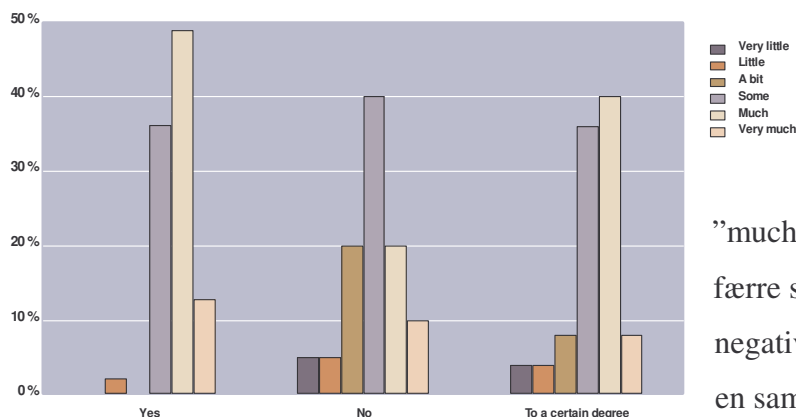

Respondentene fra Libanon bor i en flyktningleir, og har ikke statsborgerskap til verken Libanon eller Palestina, og har derfor i teorien ingen rettigheter. Da sier det seg selv at mange av dem vil føle at menneskerettighetene deres

ikke er tilstrekkelig ivaretatt. Det må sies å være et positivt resultat at 10% av palestinerne svarer at de føler at menneskerettighetene deres er bevart.

v36 To which degree do you consider yourself as a happy person?

sortert etter v20 Do you feel that your basic human rights are protected?

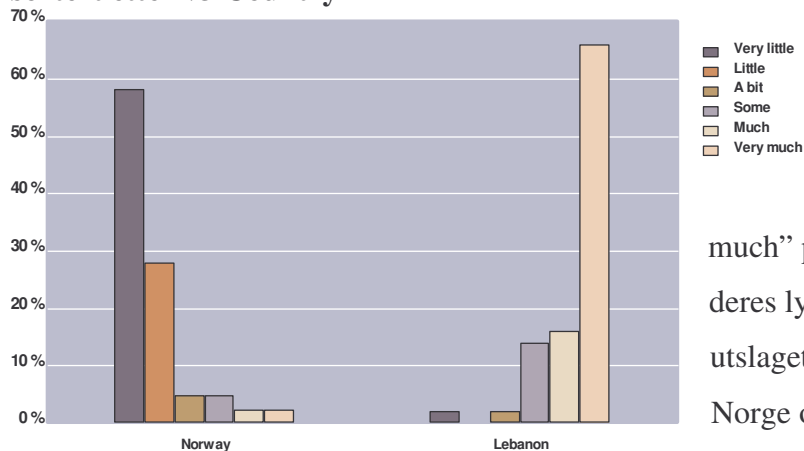
En større andel av de som har svart at deres grunnleggende menneskerettigheter er beskyttet har svart at de er ”much” lykkelige. Det er samtidig færre som har plassert seg på den negative delen av skalaen. Dette viser en sammenheng mellom lykke og

opplevelsen av å ha menneskerettigheter. Det oppsiktsvekkende er at utslaget ikke er mer markert. En skulle kanskje tro at manglende menneskerettigheter ville tære på lykken.

Religion

v32 How important is religion when it comes to your happiness?

sortert etter v3 Country

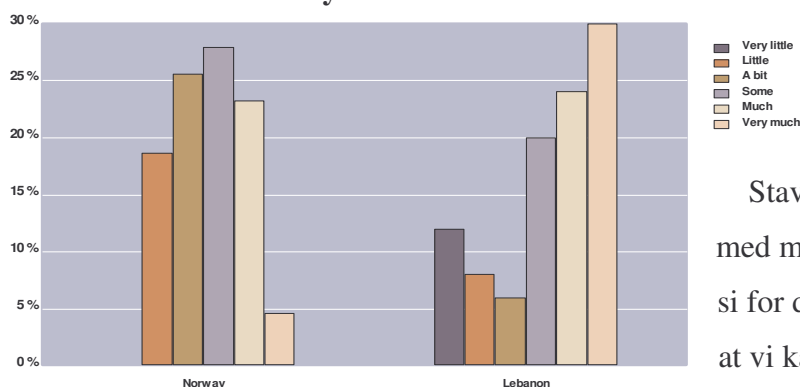
Denne grafen viser klart en viktig forskjell på de to svargruppene våre. I Shatila har nærmere 70% svart ”very much” på hvor mye religion påvirker deres lykke, noe som er det største utslaget i hele undersøkelsen vår.

Norge og Stavanger er sekulariserte samfunn, og det viser også igjen på våre resultater. Et stort flertall av de norske deltakerne har svart ”very little” eller ”little” på hvor mye religion betyr for dem, men de fire andre alternativene bare får knappe 15% til sammen.

Myndigheter

v25 How important is the government when it comes to your happiness?

sortert etter v3 Country

Denne grafen viser en tendens man allerede ser i det norske samfunn. Ungdommen fra

Stavanger mener at hvem som sitter med makten i Norge har relativt lite å si for deres lykke, noe som kan tyde på at vi kanskje har det for godt til å bry

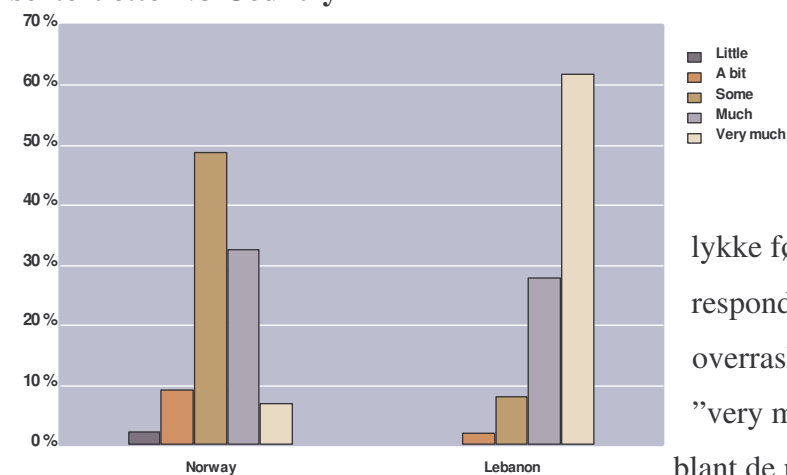
oss. Det er ingen overdrivelse å si at vi vil ha det godt nesten uansett hvem som styrer landet den nærmeste framtid. Valgdeltakelsen ved valg er en klar indikator, og ved stortingsvalget i 2005 var den på 77,4%¹³, mens den ved kommune- og fylkestingvalget i 2003 var på labre 59,3% på landsbasis¹⁴. I Shatila har ikke innbyggerne stemmerett i det hele tatt.

Sosial status

Materielle goder

v24 How important is material goods (such as a house, car, electronic equipments, nice clothes etc.) when it comes to your happiness?

sortert etter v3 Country

Det er en stor andel av respondentene fra Shatila som mener at materielle goder er "very much" viktig for deres

lykke følelse. Over 60 % av respondentene fra Shatila svarte noe overraskende at materielle goder var "very much" viktig, mot under 10 % blant de norske respondentene som svarte

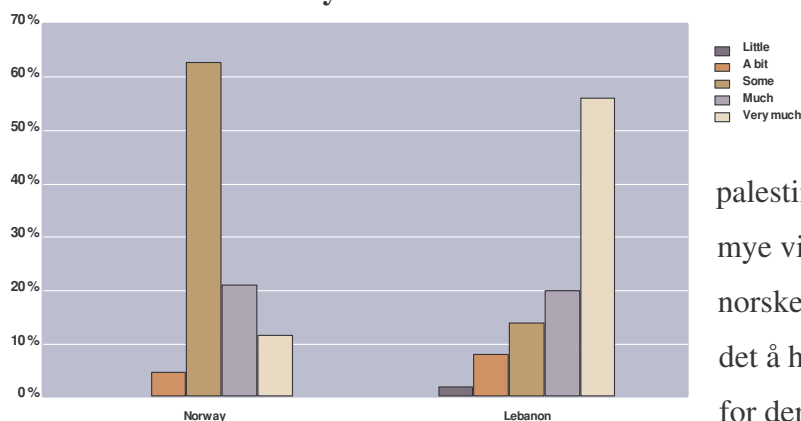
det samme. Dette kan ha noe med at de norske respondentene tar slike goder for gitt, mens i Shatila er slike goder en mangelvare.

¹³ <http://www.ssb.no/emner/00/01/10/vund/tab-2006-06-30-04.html>

¹⁴ <http://www.ssb.no/emner/00/01/20/kommvalg/tab-2004-04-05-01.html>

Penger

**v23 How important is having money when it comes to your happiness?
sortert etter v3 Country**

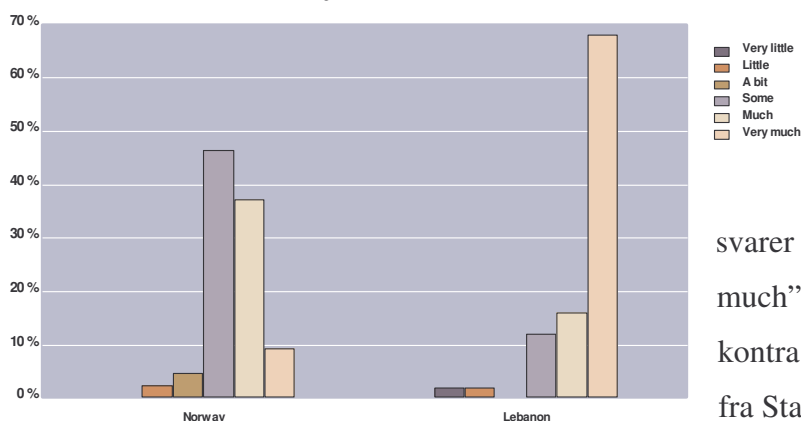
På dette spørsmålet fikk vi også et overraskende resultat.

Vi kan her se at den palestinske ungdommen synes det er mye viktigere å ha penger enn de norske. Det er over 50 % som mener at det å ha penger er "very much" viktig for deres lykkefølelse, kontra de 11 %

av norske respondentene som mener det samme. De to gruppene av respondenter har muligens tolket spørsmålene på ulikt grunnlag. De norske respondentene svarer på grunnlag av opplevd virkelighet, mens respondentene fra Shatila svarer ut fra en ønsket virkelighet.

Utseende

**v34 How important is your physical appearance when it comes to your happiness?
sortert etter v3 Country**

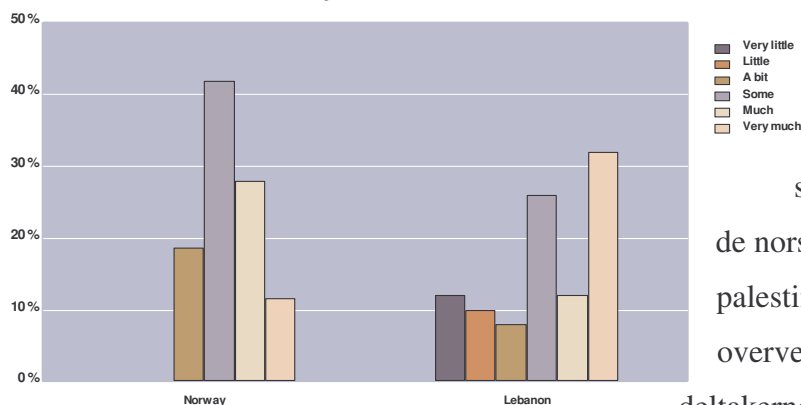

Her kan vi se at palestinerne er mer opptatt av utseende enn det nordmennene. Over 60 % av respondentene fra Shatila svarer at fysisk utseende er "very much" viktig for deres lykkefølelse, kontra under 10 % blant respondentene fra Stavanger. Dette kan igjen ha med

kulturelle forhold å gjøre. I palestinsk kultur er det viktig å se velstelt ut. Dette kan være en grunn til at de har tolket spørsmålet annerledes enn de norske respondentene, som kanskje har lagt kroppslig utseende til grunn.

Andres syn

v35 How important is how other people think of you when it comes to your happiness?
sortert etter v3 Country

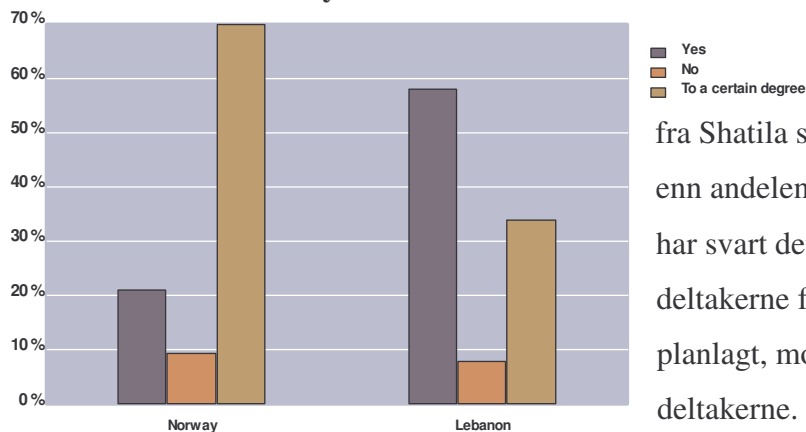
Denne grafen kan sies å være forholdsvis ujevn ettersom at de palestinske svarene har spredt seg utover skalaen, mens de norske er mer samlet. De palestinske ungdommene var i overvekt når det kom til andelen av deltakerne som mente det var "very

much" viktig, mens de samtidig var i flertall blant "very little" og "little". De norske ungdommene var i overvekt når det gjaldt deltakere som syntes det var "some" og "much" viktig med andre menneskers syn på en selv.

Fremtidsutsikter

Lykkefølelse i forhold til generelle fremtidsutsikter?

v13 Do you have your future planned?
sortert etter v3 Country

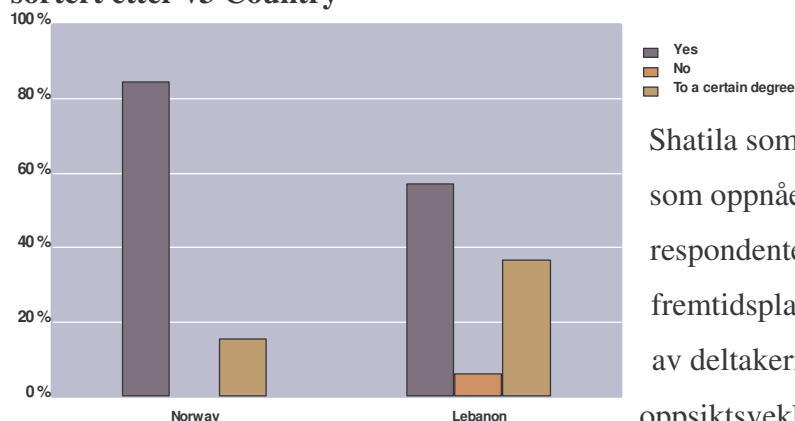

Her kan vi se at det er en større andel av respondentene fra Shatila som har framtiden sin planlagt enn andelen av norske respondenter som har svart det samme. Nesten 60 % av deltakerne fra Shatila har framtiden sin planlagt, mot rundt 20 % av de norske deltakerne. Blant de norske deltakerne var

det ca 70 % som hadde framtiden sin planlagt "to a certain degree". Dette kan tyde på at de norske ungdommene tar lyse fremtidsutsikter for gitt, mens i Shatila er situasjonen en ganske annen.

v19 Do you think that your future plans are obtainable?

sortert etter v3 Country

I forlengelse av grafen ovenfor

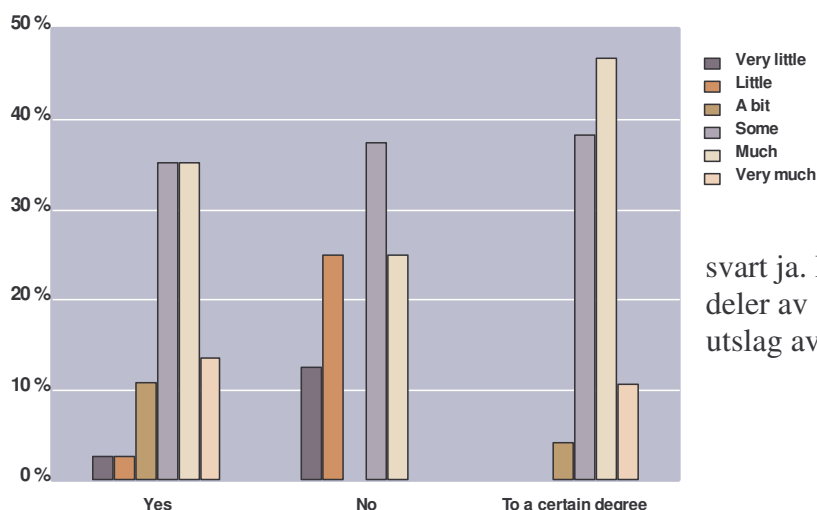
kan vi se at det er færre i

Shatila som opplever sine fremtidsplaner som oppnåelige. Over 80 % av de norske respondentene tror de kan realisere fremtidsplanene sine, kontra litt over 50 % av deltakerne fra Shatila. Likevel er det oppsiktsvekkende mange fra Shatila som

opplever sine fremtidsplaner som oppnåelige tatt i betraktning mangel på statsborgerskap og arbeidstillatelse.

v36 To which degree do you consider yourself as a happy person?

sortert etter v13 Do you have your future planned?

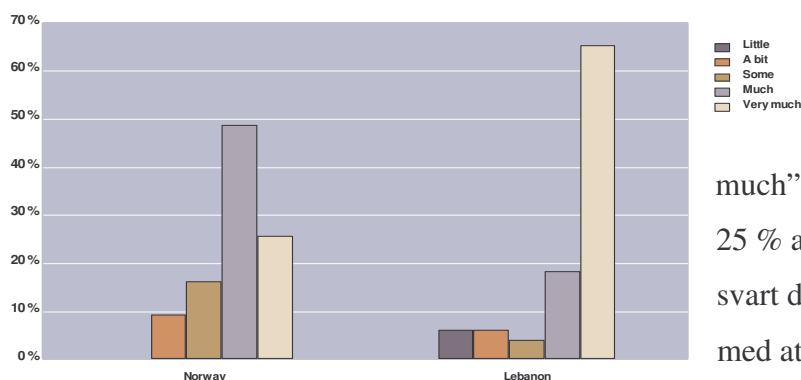
Det kommer her frem at

man blir mer lykkelig dersom man har planlagt sin fremtid. Det er dessuten veldig få som har svart at de er "little" eller "very little" lykkelige blant dem som har svart ja. Blant de som bare har planlagt deler av sin lykke er det et tydelig utslag av dem som har svart "much".

Utdanning

v21 How important is your higher educational possibilities when it comes to your happiness?

sortert etter v3 Country

Blant den palestinske

ungdommen har 65 % svart at høyere utdanning er "very much" viktig for deres lykkefølelse.

25 % av de norske respondentene har svart det samme. Dette tror vi har noe med at norske respondenter har en

mye større mulighet til å ta høyere utdanning. Alle respondentene som ble spurt på

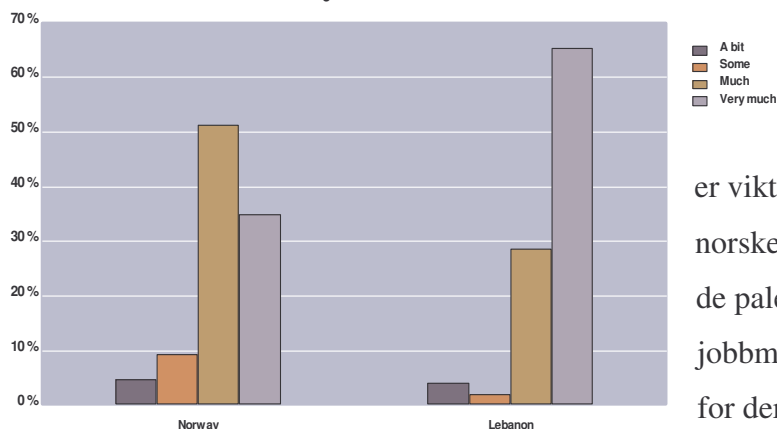
Holbergprisen i skolen

Stavanger katedralskole, som deltar i studiespesialiserende program, kan ta høyere utdanning dersom de ønsker det. Ungdommer i Shatila har ikke samme muligheten til dette. Også her kan spørsmålet feiltolkes blant de ulike respondentgruppene. Hva betyr egentlig høyere utdanning i Shatila?

Jobb

v22 How important is having/getting a job when it comes to your happiness?

sortert etter v3 Country

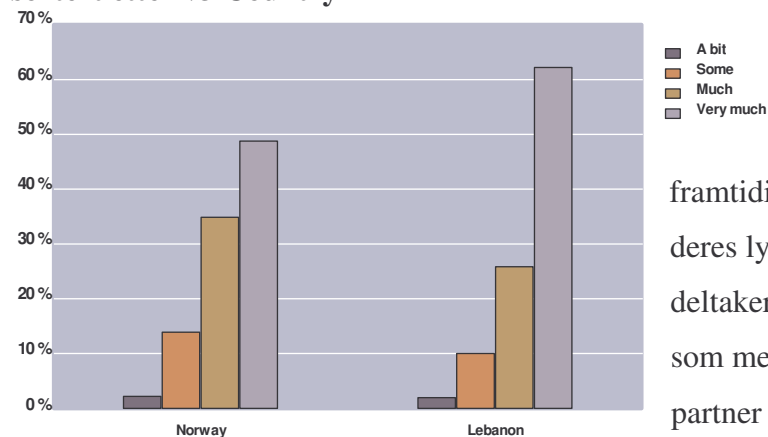
Her kan vi se at den palestinske ungdommen føler at det å ha et fast arbeid nå eller senere i livet er viktigere for lykkefølelsen enn de norske ungdommene. Godt over 60 % av de palestinske ungdommene syntes at jobbmuligheter var "very much" viktig for deres lykkefølelse. I Norge var det

flest ungdommer som svarte at det var "much" viktig med jobbmuligheter. Vi tror det anses som viktigere for de palestinske ungdommene fordi deres muligheter for jobb er veldig liten.

Partner

v9 How important is finding love with a (current or future) partner when it comes to your happiness?

sortert etter v3 Country

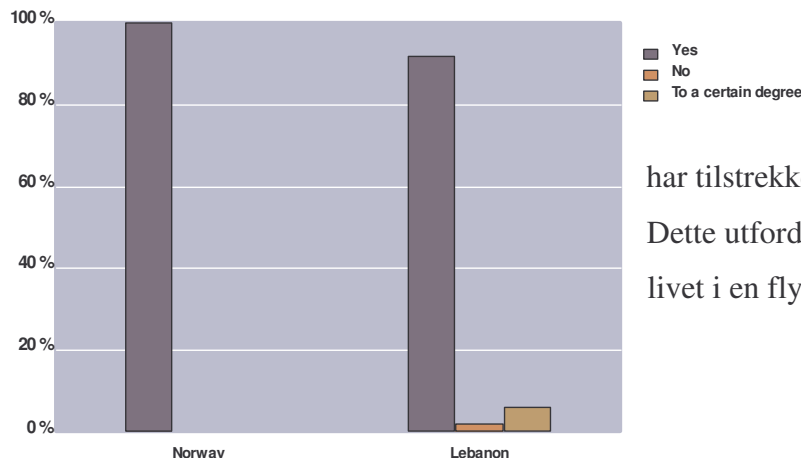
Litt større andel av ungdom fra Shatila, i overkant av 60 % synes at nåværende eller framtidig partner er "very much" viktig for deres lykkefølelse. Blant de norske deltakerne var det i underkant av 60 % som mente at framtidig eller nåværende partner var "very much" viktig.

Mat og helse

Tilstrekkelig tilgang til mat og drikke

v12 Do you have sufficient access to the food and water you need every day?

sortert v3 Country

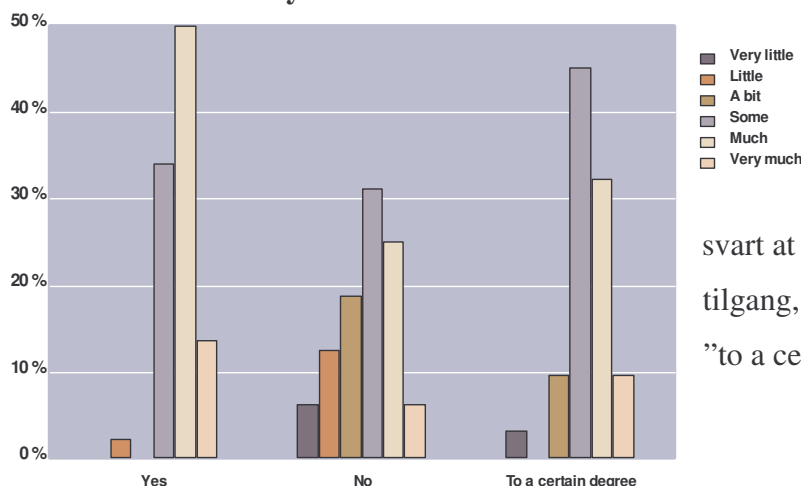

Av dette diagrammet ser vi at nesten alle respondentene i undersøkelsen vår svarer at de har tilstrekkelig tilgang på mat og drikke. Dette utfordrer våre stereotype tanker om livet i en flyktningleir.

Tilgang til helsetjenester

v36 To which degree do you consider yourself as a happy person?

sortert etter v11 Do you have access to sufficient health care?

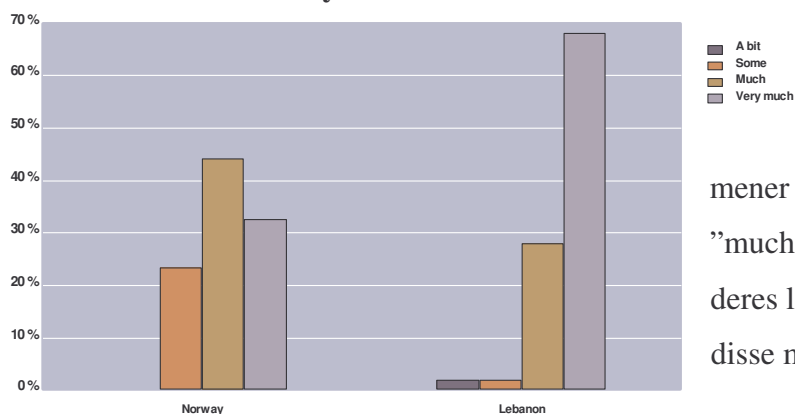

De som har svart av de har tilstrekkelig tilgang til helsetjenester er jevnt over lykkeligere enn de som har svart at de enten ikke har tilstrekkelig tilgang, eller bare tilstrekkelig tilgang ”to a certain degree”

Helse

v10 How important is your everyday health when it comes to your happiness?

sortert etter v3 Country

Av denne grafen kan vi lese at det er mer eller mindre 100 prosent av palestinerne som mener at deres daglige helse er enten ”much” eller ”very much” viktig for deres lykkefølelse. Rundt 70 % av disse mener at den daglige helsen er

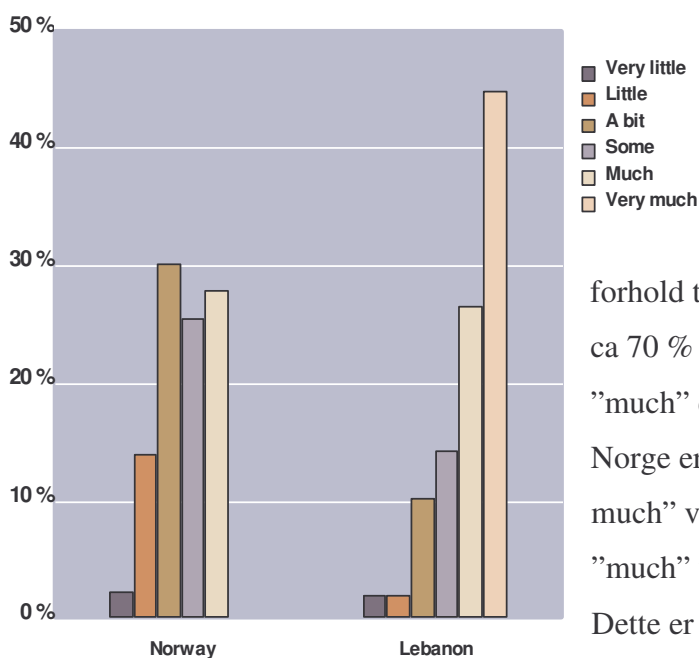
”very much” viktig. Blant de norske respondentene var det rundt 30 % som syntes at daglig helse var ”very much” viktig for deres lykkefølelse. Og sammenlagt ca 70 % som synes at daglig helse var ”much” eller ”very much” viktig for deres lykkefølelse. Blant de norske deltakerne var det heller ingen som svarte at den daglige helsen var enten ”little” eller ”very little” viktig for deres lykkefølelse.

Konsekvensene av å ha dårlig helse i Shatila kan oppleves som langt verre enn i Stavanger.

Ytre faktor/kuriositet

Vær

v33 How important is the weather when it comes to your happiness?
sortert etter v3 Country

Her ser vi helt klart at været betyr mye mer for de palestinske flyktingene, enn det betyr for nordmenn. Vi ser at det er ca 45 % av palestinerne som mener at været er ”very much” viktig i

forhold til deres lykkefølelse. Sammenlagt er det ca 70 % av palestinerne som svarer at været er ”much” eller ”very much” viktig for deres lykke. I Norge er det ingen som mener at været er ”very much” viktig, og ca 27 % som mener at været er ”much” viktig for deres lykkefølelse.

Dette er et interessant resultat i og med at været i

Midt Østen generelt er stabilt varmt og tørt, noe som kan virke forlokkende på mennesker som er utsatt for vestlandsvær. Men nettopp mangelen på regn kan gjøre forholdene vanskeligere med tanke på tilgangen på nødvendig mat og drikke. Samtidig må vi ta forbehold om at de også kan se på sitt eget stabile vær som noe positivt.

Konklusjon

Vårt prosjekt om ungdomslykke i tre forskjellige land er ikke representativt, men vi kan allikevel trekke tendenser fra prognosene om hva vi har funnet ut. Det viktigste er å finne svar på vår problemstilling; ”Hva innebærer lykke for ungdommer i Shatila og Stavanger?”, men det er også interessant å stille spørsmål om hvem som er lykkelige. Det kommer frem i undersøkelsen at Stavangerungdommen opplever seg selv som noe mer lykkelige enn

respondentene i Shatila. Forskjellene var likevel ikke betydelige, noe som er nokså oppsiktsvekkende med tanke på hvilke forhold palestinerne i Shatila lever under. Det kommer blant annet klart frem i undersøkelsen at bare 10 % opplever sine grunnleggende menneskerettigheter ivaretatt.

Andre interessante funn:

- Ca.30 % av palestinerne synes det var svært viktig å ha *peng*er for å føle seg lykkelige. I motsetning til dette, svarte stavangerungdom at det er ”to a certain degree” viktig med penger for at de skal føle lykke.
- *Organiserte fritidsaktiviteter*, særlig i form av *kulturelle, religiøse og politiske tilbud*, gir et positivt utslag for lykkefølelsen.
- *Familie* er viktigere for lykkefølelsen i Shatila enn i Stavanger
- Ungdom som ikke har *foreldre som bor sammen* er i liten grad mer lykkelige enn dem som har foreldre som lever sammen. Her faller stereotypien om at for eksempel skilsmisse forringer lykkefølelsen.
- *Framtidsplaner* hjelper for lykkefølelsen. De lykkeligste hadde planlagt fremtiden ”to a certain degree”. De som svarte et ubetinget ”ja” på om de hadde planlagt fremtiden var noe mindre lykkelige, mens de som svarte nei var minst lykkelige.
- 65 % av palestinerne svarer at *høyere utdanning* er ”very important” i forhold til lykke, mens bare ca 25 % av respondentene fra Stavanger svarer det samme.
- *Religion* er langt mer viktig i Shatila enn i Stavanger.
- *Venner* er viktige for lykkefølelsen i begge land.
- *Været* er viktigere for lykkefølelsen i Shatila enn i Stavanger.

Fant vi likheter med tidligere forskning?

Tidligere i prosessen har vi undersøkt tidligere forskning på området, og nå når vi har fått våre egne resultater syntes vi det var naturlig å se tilbake om vi fant noen avvik eller om vår forskning samsvarte med tidligere resultater. Mange faktorer som er nevnt i tidligere arbeid dukket opp hos oss også, som religion, familie og venner, rettigheter, kjærlighet og utdanning. Hvis man ser på Ruut Venhovens arbeid, hvor han sammenlignet 8000 forskjellige forskningsarbeider på menneskelig lykke, ser vi klare paralleller til våre resultater.

Et eksempel på avvik fra tendensen i annen lykkeforskning, er at palestinerne har svart at penger er ganske viktig for deres lykke. Ifølge annen lykkeforskning er dette urelevant så

lenge de grunnleggende behovene er dekket, men dette kan ha noe med at vi har spurt ungdom og mye annen lykkeforskning ha gått på voksne. Det må også nevnes at vi i stor grad har spurt mennesker som kanskje vet mer om drømmen om å ha penger enn det og faktisk ha det.

Alt i alt har vi funnet ut at ungdom er generelt lykkelige, også på tross av vanskelige kår. Dette er både et oppløftende og tankevekkende funn i en verden som så ofte males grå av dystre fremtidsutsikter.

Litteraturliste

- <http://www.aftenposten.no/fakta/innsikt/article1020885.ece>
- <http://www.aftenposten.no/fakta/innsikt/article1020885.ece>
- Caplex nettleksikon– Stavanger (<http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9333743>)
- <http://www.dagbladet.no/dinside/2005/02/03/422336.html>
- <http://www.dokpro.uio.no/ordboksoek.html>
- City of Houston – The Official Site for Houston
(<http://www.houstontx.gov/about/houston/houstonfacts.html>)
- <http://oslopuls.no/film/article1198920.ece>
- Statistisk sentralbyrå – Folkemengde
(<http://www.ssb.no/emner/02/01/10/folkber/tab-2006-12-20-01.html>)
- <http://wo.uio.no/as/WebObjects/theses.woa/wa/these?WORKID=44707>
- <http://www.un.org/unrwa/refugees/lebanon/shatila.html>

- **Forsidebilder**
 - Bilder fra Shatila er gjengitt med tillatelse fra IS-komiteen ved Stavanger katedralskole
 - Bilder fra Stavanger
 - Stavanger domkirke: http://www.info-cestovani.cz/_sub/files/obrazky/zeme/norsko/oblasti/stavanger/Stavanger%20domkirke_katedrala_1B.jpg
 - Preikestolen: www.norsknatur.no/lesestoff/perler/prekestol.htm
 - Oljeplattform: www.tu.no/offshore/article113946.ece